

Sörja för person

En kletig gegga eller ett klart korvspad ?

1

Redan de gamla romarna.....

- **De tolv tavlornas lag (449 f kr)**
- **Curator** = Stödperson för personer med kroppsliga funktionshinder eller slösaktigt beteende.
- **Prodigus** = Tillsyn över notoriska slösare.
- **Curia Prodigii** = Tillsyn för arvtagare med slösaktigt levnadssätt.
- **Curia Furioso** = Förmynderskap för vansinniga
- **Interdictum** = "Spärr" på förmögenhet.

2

Uppdragets olika skepnader

- Behovs- och intressebevakare
- Ställföreträdare → Samtycke ibland
- Biträde → Hm vidtar åtgärden

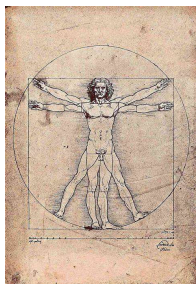

- **Syssloman*** (ibland)
- * 1736- års handelsbalk
- HB 18:8 Dör huvudman; göre då syssloman redo och räkning för hans arvingar, och vare sedan vid sysslan skild, där dem ej annorlunda åsämjer.

3

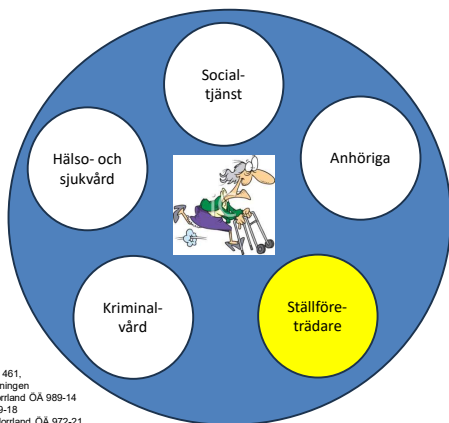
Personliga behov

- Kropp och själ
- Dagligt liv
- Arbete och fritid
- Personliga intressen

4

Vem kan hjälpa med personliga behov

5

Varför ställföreträdare i personliga angelägenheter ?

- Oförmåga att själv bevaka sina personliga intressen.
- Inte tillräckligt med alternativ
- En möjlighet för den enskilde att leva som andra genom sin ställföreträdare.
- Så långt möjligt leva ett oberoende och självständigt liv.

6

Bevaka personliga intressen/synkronisering

- Om hm har en kontaktperson enligt SoL eller LSS bör stf samråda med denne och andra, t e x anhöriga, som har att bevaka hm personliga intressen (Prop. 1987/88:124 s 147).

7

Dignitet sörja för person

- Lika viktigt som den rättsliga/ekonomiska förvaltningen (prop. 1974:142 s 131 f).

8

Begreppet "sörja för person"

- Begripligt för 40 år sedan- Omodernt nu
- Kallas ibland personlig omvårdnad* - förvärrat missuppfattningarna.

* prop 1974:142 s 120 f

9

Varför missuppfattningar i övrigt

- Anhöriga som samtidigt är gode män.
- "För" ambitiösa gode män.

Används ofta som måttstock hos t e x socialtjänsten för hur alla god män borde vara!

Super Guardian

10

Uppdraget, sörja för person

11

Rättsligt ansvar

- Stf (gm/fv) har genom sitt förordnande det rättsliga ansvaret att:

1. Bevaka

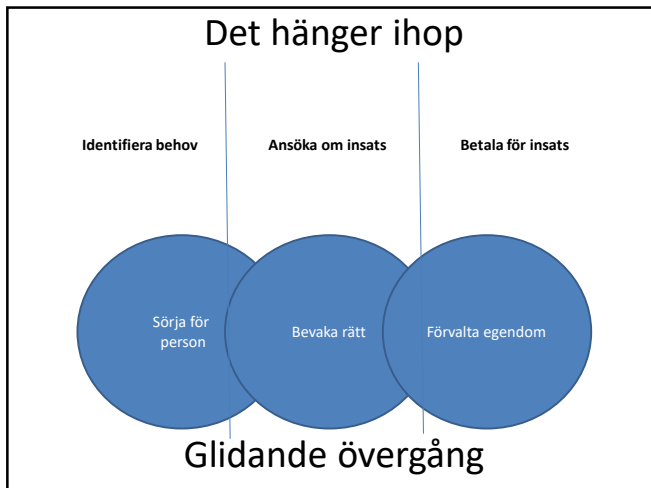

2. Vid behov påtala (agera aktivt)

- ... den enskildes behov av vård, stöd eller annan hjälp.

12

13

Några exempel:

Behov av	Ansöka om
Städning och inköp	Hemstjänst/pers.ass.
Sköta medicinering	Hemsjukvård
Ta sig till läkarbesök	Färdtjänst/ledsagare
Gå på bio	Kontaktperson

14

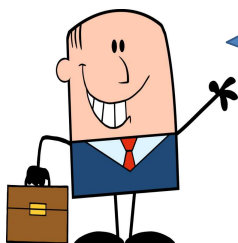
Ex. personliga intressen

- Boende
- Vård
- Hjälpmedel
- Social service
- Omsorg
- Dagligt liv
- Rekreation
- Fritid

15

Träffa hm

- Gm bör regelbundet träffa hm i dennes hemmiljö (SOU 2004:112 s 460, Göta Hovrätt ÖÅ 791-14, Hovrätten för Nedre Norrland ÖÅ 585-19).

Jag måste veta hur huvudmannen har det för att kunna vidta rätt åtgärder.

För att kunna identifiera behov!

16

Arvodering sörja för person

- Tydligt ideellt inslag = långt ifrån full betalning → Skäligt arvode
- Skäligt = Mer än ingenting men sämre än bra
- Bara för insatser inom ramen för ställföreträdarskapet.
- Inget arvode för insatser som faller utanför uppdraget.
- [Beräkningsgrund enligt SKR,s rekommendation →](#)

17

Beräkningsgrund

Kategori 1.

- Ett (1) besök eller likvärdig kontakt per månad med huvudmannen eller vårdpersonal.

Kategori 2.

- Flera (2-3) besök eller likvärdig kontakt per månad med huvudmannen eller vårdpersonal.

18

Beräkningsgrund Kategori 3.

- Flera besök i veckan.
- Om det behövs för att fullgöra uppdraget.

19

Sammanfattningsvis: Eld i baken på andra

20

Rätt ekonomisk förvaltning

- Kunskaper om den enskildes person
nödvändiga (även om sörja för person inte ingår i
uppdraget) (Prop. 1987/88:124 s 139).
- Uppehälle, utbildning FB 12:4 → Hur pengarna skall
användas
- Nytt i övrigt → Välbefinnande (SOU 2021:36).
- Nytt i övrigt → Vård, rekreation, bättre
boende eller liknande (Prop. 1993/94:251 s 212).

21

Några rättsfall

22

HFD 551-22

- Ett uppdrag som gm **innefattar inte praktiska omvårdande insatser** såsom att städa, handla, ledsaga hm till läkarbesök och umgås.
- Uppdraget omfattar hjälp med uppgifter som är av mer **administrativ karaktär**, t.ex. att ansöka om olika stöd- och hjälpinsatser, sköta kontakter med myndigheter och fordringsägare, överklaga beslut och deklarerera (jfr prop. 1987/88:124 s. 137 och 139 f., se även SOU 2004:112s. 461 f. och SOU 2021:36 s. 259 f.).

- **Att söka bostad ansågs vara en uppgift för gm.**
- **Rätt till bistånd för att söka bostad ansågs inte föreligga.**

På samma tema

23

KR G 4664-21

- Sörja för person
- **Intressebevakning** av hm **personliga omständigheter**. Här krävs att stf sätter sig in i hm personliga förhållanden.
- **Hålla sig informerad** om bl.a. hm *boendeförhållanden, *behov av vård eller *social service samt omfattningen och behovet av *sociala kontakter och *rekreation.
- **Se till** att hm har ett bra boende eller att uppmärksamma att hm har behov av stöd och hjälp, social kontakt och *sysselsättning.
- Om det konstateras **brister**, **se till att de avhjälpas**. **Kontakt** kan då behöva tas med anhöriga eller sociala organ (se prop. 1987/88:124 s. 188).
- Stf uppdrag kan exempelvis innefatta att **ansöka om** *hemtjänst, *personlig assistent, *kontaktperson, eller *andra sociala insatser.
- **I uppdraget ingår** däremot **inte** att själv utföra praktiska uppgifter som att städa hos hm, gå en promenad eller följa med på läkarbesök (se SOU 2021:36 s. 260).

24

Svea Hovrätt ÖÄ 4160-18
Hovrätten för Övre Norrland ÖÄ 944-19

- Sörja för person innebär intressebevakning i personliga frågor såsom:
- Se till* att hm har ett bra boende
- Kontakter med myndigheter i personliga angelägenheter
- Uppmärksamma hm behov av stöd och hjälp, sociala kontakter och sysselsättning

* HFD 5521-22: Skall ställföreträdaren sätta blåslampa i baken på soc eller göra jobbet åt soc ?

PT meddelat. Målet gäller bistånd enl. SoL i form av hjälp med att ordna bostad.

25

Hovrätten för Nedre Norrland ÖÄ 160-13
Hovrätten för Övre Norrland ÖÄ 525-18

- Sörja för person innebär att gm bevakar hm personliga angelägenheter
- Inte sköta om och vårda hm.
- Inte agera färdtjänst eller ha den enskilde boende hos sig.

Det blir kåldolmar till middag.....

26

Hovrätten för Västra Sverige ÖÄ 1936-11
Hovrätten för Övre Norrland ÖÄ 555-18

- Ge mediciner
- Låsa ytterdörren
- Stänga av spisen
- Påminna om tider

Medicinen får nån annan hjälpa till med.

- ingår inte i god mans uppgifter.

27

Svea hovrätt ÖÄ 10940-18

- Hår och fotvård ingår inte i gm uppdrag att utföra.

28

Hovrätten för Västra Sverige ÖÄ 5703-19

- Inte heller.....
- Inköp
- Vedhuggning
- Flyttning av möbler

29

HR G Å 989-24

- Det ansågs ligga i en förvaltare uppdrag (sörja för person) att följa med huvudmannen på rekreationsresor.
- Förvaltaren hade dock, utan att stämma av med överförmyndaren, låtit huvudmannen betala för alla förvaltarens kostnader ledde dock till entledigande.

Sådana här rättsfall visar att domstolarna inte förstår mycket av överförmyndarens uppdrag.

<https://wjkonsult.se/>

30

Förvaltarskap; sörja för person

31

Förvaltarskap; sörja för person

- I normalfallet inte lönt om problemen ligger utanför behörigheten (Svea Hovrätt ÖÅ 6098-19).
- Kan dock vara ett sätt att närma sig en lösning på problem med personliga angelägenheter även om beslutsbehörighet saknas (t e x Hovrätten för Skåne och Blekinge ÖÅ 1388-08 , Svea ÖÅ 9337-20, Västra Sverige ÖÅ 5926-20).
- När anhöriga "blockerar" nödvändiga insatser (t e x Svea Hovrätt ÖÅ 833-20, 6166-20, 3526-21).

32

Förvaltarskap; sörja för person

- Även i de fall fv omfattas av "sörja för person" bör hm tillerkännas en viss självständighet (prop. 1987/88:124 s. 172).
- Fv hindar inte hm att själv söka socialt bistånd (dubbel behörighet) (JO 5875-2018, Kammarrätten i Sundsvall 1221-19).

33

JO 1597-2020

- Socialtjänst fick kritik för att ha avslutat hm boende på begäran av fv.
- I allmänhet bör huvudmannen själv få bestämma i frågor som rör boendet (prop. 1987/88:124 s. 172) (JO 2020/21 s. 476).

34

KR Su 1221-19

- Även i de fall fv omfattas av "sörja för person" bör huvudmannen tillerkännas en viss självständighet (prop. 1987/88:124 s. 172).
- När en fv ansöker om insatser hm räkning bör socialnämnden dock utreda behovet även hm säger nej.
- I slutändan kan man dock inte tvinga någon att ta emot insatser enligt SoL eller LSS.

[JO 5875-2018](#)

35

35

Sft kan inte besluta i strängt personliga frågor

NJA 1994 s. 108; man måste själv förstå äktenskapets konsekvenser för att gifta sig.

36

Stängt personliga frågor

- Gode män och förvaltare är inte behöriga att företräda den enskilde i frågor om att:
- ingå äktenskap (äktenskapsskillnad HD T 695-20, 2508-20, 3563-20).
- bekräfta faderskap
- upprätta testamente
- liknande frågor av utpräglat personlig karaktär (FB 12 kap. 2 § tredje stycket). →

37

KR S 4033-22

- Namnändring är en fråga av utpräglat personlig karaktär faller därmed utanför stf behörighet.

Lasse-Gurra Aktersnurra
President at Rajraj Corp
Greater Stockholm
Metropolitan Area

38

HD T 2508-20

- Hm kan själv ansöka om äktenskapsskillnad vid fv förutsatt att hm kan uttrycka en mening. → Fv kan då **biträda**.
- Fv kan ansöka om äktenskapsskillnad för en hm som tappat förmågan förutsatt att vederbörande dessförinnan gett uttryck för att vilja skilja sig. → Fv kan då **företräda**.
- Fv kan **undantagsvis ansöka** om maken använder äktenskapsrättsliga regler till skada för hm och detta kan förhindras genom äktenskapsskillnad.

39

Liknande frågor.....

- Sjukvård
- Boende
- Umgänge
- Vårdnad

Jfr prop. 1987/88:124 s. 172. JO 2020/21 s. 476
Svea Hovrätt ÖÅ 1649-19

40

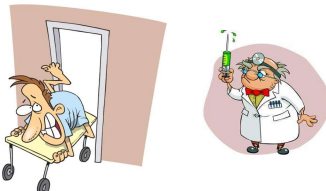
Kroppsliga ingrepp

41

HFD 1891-20

- Hm med fv bestämmer själv om medicinsk vård.

42

Ställföreträdarens roll vid beslutsfattande avseende kroppsliga ingrepp

- Stötta huvudmannen i dennes egna beslut.
- **Om förmåga saknas:**
- Förmodad vilja: Vad kan uttolkas av vad som är känt om hm.
- Företräda hm (framföra faktisk eller hypotetisk vilja).
- Stf inställning är inte betydelselös om hm är beslutsinkompetent (Prop 2002/03:50 s 140)
- Inget formellt beslutsfattande

43

Ställföreträdande; samtycke, sjukvård (beslutsinkompetenta)

- Sjukvården kan inte lägga över beslut på stf.
- Förordnad stf ej lika stora befogenheter som vårdnadshavare (SOU 2004:112 s 576)
- Stf information kan göra det lättare för sjukvården att presumera ett samtycke (utifrån hypotetisk vilja).

Om min huvudman
hade kunnat
uttrycka sin mening
tror jag att hon hade
.....

44

Undantag i lagstiftningen

Undantagen bekräftar
regeln....

45

Läkemedelsförsök

- Läkemedelslagen 7 kap 3 §
- Informerat samtycke för försökspersoner som inte är beslutskompetenta eller som är underåriga:
- För en försöksperson som inte är beslutskompetent på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller något annat liknande förhållande är en **god man eller förvaltare** enligt 11 kap. 4 eller 7 § föräldrabalken, **med behörighet att sörja för den enskildes person**, den lagligen utsedda ställföreträdaren som får ge informerat samtycke till en klinisk läkemedelsprövning på försökspersonens vägnar.

46

Transplantation

- Transplantationslagen 8 § st 1
- Ingrepp för att ta biologiskt material för transplantationsändamål från en person som är underårig eller som på grund av psykisk störning saknar förmåga att lämna samtycke får göras endast om givaren är släkt med den tilltänkte mottagaren och det inte är möjligt att ta ett medicinskt lämpligt biologiskt material från någon annan. **Samtycke** till ingreppet skall lämnas, beträffande den som är underårig, av vårdnadshavare eller god man och, beträffande den som lider av psykisk störning, av **god man eller förvaltare**. Ingrepp får inte göras mot givarens vilja.

47

Klart som korvspad !

Bevaka och påtala den enskildes personliga behov av vård, stöd eller annan hjälp.

48
